

35919, VII, B, f

80 br

202/98.

MARIJANIŠČE

LJUBLJANSKO
DEŠKO
ŠIROTIŠČE.

Založilo in izdalo Marijanišče (Collegium Marianum)

1898.

Tiskala Katoliška Tiskarna v Ljubljani.

Kako se prosi za sprejem v Marijanišče.

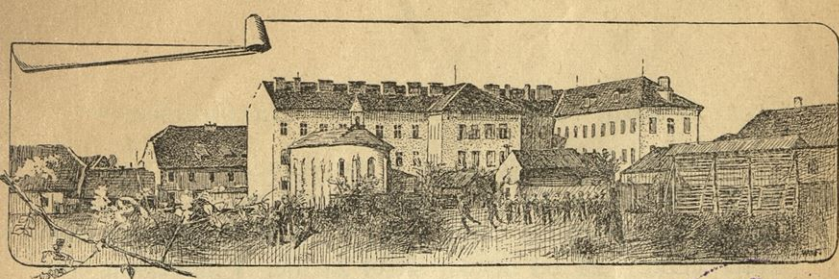
Marijanišču bivajo redoma dečki od 6. do 14. ali 15. leta, sprejemajo pa se le dečki od 6. do 12. leta. Ako so mlajši ali starejši, ne morejo se sprejeti. — Sprejemajo se redoma dečki, ki spadajo na Kranjsko, v važnih slučajih tudi dečki iz drugih dežel.

Dečki, ki naj bi se sprejeli, morajo biti po duhu in po telesu popolnoma zdravi. V ta namen naj se prošnji priloži zdravniško spričevalo, ali pa naj gosp. župnik ali učitelj potrdita, da je otrok zdrav.

Najboljše je, da se vloži pisma na prošnja in sicer tudi tedaj, ako kdo prosi ustno ali osebno. Pošlje ali prinese naj se „predstojništvu Marijanišča v Ljubljani“. Naznani naj vse razloge, na katere se prošnjik opira: kdo je, odkod je, v kakih razmerah živi.

Priložé se ti-le listi: krstni, domovinski list in spričevalo ubožnosti. Ni treba za ta namen, da bi bila spričevala kolekovana, pač pa, da imajo uradno obliko in uradni pečat.

Prošnje naj se vložé vsaj do 15. avgusta. Na poznejše prošnje se predstojništvo navadno ne bo oziralo. Kdor želí za vsak slučaj odgovora na prošnjo, naj priloži tudi poštno znamko.

Marijanišče s kapelo in z vrtom.

Marijanišče v Ljubljani.

(Spisal dr. Franč. Lampe.)

Kranjska dežela jako veliko stori za dobre namene, kakor za misijone, za nove cerkve, za ponesrečence; v novejšem času ima tudi velike dobrodelne hiše, posebno še za mladino, in jih podpira po svojih najboljših močeh. Dobro namreč ve, da ni boljšega dela kakor skrb za mladino. Med temi dobrodelnimi hišami, ki skrbé za kranjsko mladino na duši in na telesu, je v prvi vrsti Marijanišče v Ljubljani. „Marijanišče“ pomenja hišo, ki je posvečena Mariji, ali pa hišo, kjer prebivajo Marijanci ali Marijini otroci. To ime ima velika hiša na Spodnjih Poljanah v Ljubljani, ki ima nad glavnimi vrati podobo lavretanske Matere Božje in pa nadpis *Collegium Marianum*, to je zbirališče ali zavod Mariji posvečen.

Ravno o tej hiši bom povedal tukaj nekatere stvari, zato, da jo bodo naši domačini bolje poznali in radi po svojih močeh zanjo skrbeli.

I. Kdaj in kako je nastalo Marijanišče.

Kristus je napovedal, da bomo vedno imeli ubožce med seboj. Saj vemo, da pride tudi bogatin na beraško palico. Ker nam zapoveduje naša vera pomagati siromakom, zato sveta cerkev že od nekdaj skrbi za nje. V novejšem času ustanovljajo dobri katoličani jako radi Vincencijeve družbe za podporo siromakov. Tudi v Ljubljani so ustanovili Vincencijevo družbo in sicer leta 1876. Njen predsednik ali voditelj je bil neki blag in pobožen mašnik, dr. Janez Gogala, ki je bil pozneje imenovan za škofa, pa je poprej umrl (dné 4. maja l. 1884.), predno so ga za škofa tudi posvetili. Ta je ljubil ne samo siromake sploh, ampak posebno še siromašno in zapuščeno mladino. Želel je posnemati vzgled drugih Vincencijevih družb, ki imajo za sirotne otroke posebne hiše. Od začetka je imela družba nekaj otrok v svoji skrbi v tuji hiši. A to je bilo sitno in težko. Zato je dozorel sklep, naj se ustanovi v Ljubljani posebna in lastna hiša za osirotele dečke in sicer zato za dečke, ker za deklice je tak zavod že bil — tako imenovana dekliška sirotišnica baronovke Lichtenthurnove. Posrečilo se je g. Gogali kupiti na Spodnjih Poljanah dve hiši z vrtoma vred. Leta 1881. se je začelo zidanje in v jeseni l. 1882. je bilo dovršeno do dveh tretjin, kolikor se je namreč dalo storiti v začetku. Da se je tako urno dozidala tako velika hiša, zato je največ pripomogel rajni gospod župnik pri sv. Jakopu, Gustav Köstl, ki je vse svoje imetje, katero je dobil po svojih premožnih stariših, čez 20.000 gld., zapustil za ta namen, da se sezida hiša sirotnim otrokom;

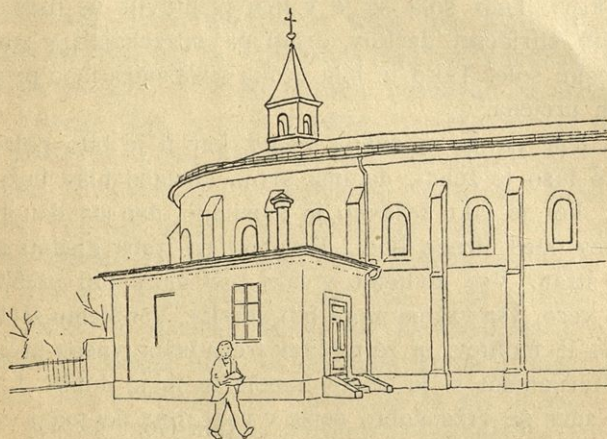
seveda se je zraven tega tudi precëj denarja nabralo s prostovoljnimi drugimi manjšimi darovi. Ljubljancani kakor tudi Kranjci sploh so zmerom z veseljem pozdravljali misel, da se napravi pribežališče za sirote.

Ko je bila hiša dozidana, blagoslovil jo je dné 2. novembra l. 1882. sam rajni škof Krizostom v pričo mnogih gospodov in gospej, in takoj se je v njej nastanilo kakih 80 dečkov. Tudi šola se je v hiši pripravila še tisto zimo za kakih štirideset dečkov, drugi pa so zahajali v zunanje ljubljanske šole. Tako je bila deška sirotišnica lepo pripravljena in urejena.

S tem pa še ni dobila vsega, kar ji je bilo potrebno. Za tako hišo je želeli, da ima svojo domačo hišo božjo ali kapelo, ker je jako težavno in zamudno, dan na dan hoditi v cerkev med druge ljudi. Posebno pa treba gledati še na drugo stran. Vse življenje v taki hiši mora biti prešinjeno z živo vero, vsa vzgoja mora biti verska. Verskemu življenju duša pa je molitev, in za molitev treba pripravnega prostora. Tudi Marijanišče si je želelo kapele in jo je dobilo l. 1885.

Kadar se vrže dobro seme v rodovitna tla, tedaj vzklije in iz kali zraste močno steblo. Tudi Marijanišče je čim dalje bolj rastlo, prošnjiki so vsako leto bolj pritiskali. Zato so začeli predstojniki misliti, kako bi hišo povečali. Ker je bila hiša izdelana samo do dveh tretjin, zato ni bilo težko povedati, kje in v kaki velikosti naj se zida, težje pa je bilo dobiti potrebnega denarja. A zaupanje v Boga premaga vse težave; tako je bilo tudi tukaj. Leta 1888. so dozidali tretjo tretjino poslopja in s tem pridobili veliko spalnico, veliko dvorano za igre in prostore za shrambo obleke.

Tudi sedaj še ni bilo zidanje pri kraju. Doslej je hodil večji del dečkov v zunanje šole. Toda to je bilo težko za dotične šole, ki so bile že z drugimi otroki prenapolnjene, pa tudi za domače predstojnike, da so ohranili vse svoje dečke v lepem redu. Zato so želeli vsi čimdalje bolj, da bi napravili popolne domače ljudske šole. In res z velikimi stroški so zidali predstojniki lepe šolske prostore in nad temi

Kapela od zunaj.

napravili veliko spalnico, da so lahko sprejemali več sirot v zavod. V jeseni l. 1892. je bil tudi ta novi del dozidan in tako zavod nekako dovršen. Sedaj je imel štiri lepe šolske sobe, kakoršnih dotlej skoro ni bilo v ljubljanskih šolah, in je mogel spraviti pod streho 160 dečkov. Res se je tudi število gojencev jako povzdignilo; v poslednjih letih je bilo vseh, kar jih je zavod oskrboval, čez 170.

Bog je hišo, Mariji posvečeno, očitno blagoslovil. L. 1893. je dobila (četudi na upanje) na jedni strani lep kos zemljišča in nekaj starega poslopja, dve leti pozneje pa vrt na drugi strani; tako ima sedaj lepo zemljišče v svoji lasti, da se lahko še nadalje razširi, pa tudi otroci imajo dovolj prostora za igre in zabavo.

Božja previdnost vseka rane, pa jih zopet zaceli. Velika nesreča je prihrula nad zavod ob velikonočnem potresu l. 1895. Po vseh delih velikega poslopja je bilo obilno škode. Toda nobenemu otroku se ni zgodilo nič žalega. Velika skrb se je lotila predstojnikov, kako se bo škoda popravila. Hvala Bogu, šlo je bolje, kakor bi bili smeli upati. Kakor je že poprej kranjska hranilnica dala hiši veliko podporo, tako je sedaj vodstvo izprosilo tudi državno podporo in dobilo marsikak novčič še od prijateljev zavoda. Tako je bilo mogoče, da se je glavno poslopje po vseh delih dobro popravilo, jedno staro hišo pa je vodstvo podrlo in sezidalo trdno novo.

Med imenitnimi dogodki omenjam tukaj, da je l. 1883. presvetli cesar Franc Jožef I. obiskal tudi Marijanišče in bil prav vesel lepe hiše kakor tudi zdravih otrok. L. 1884. pa je umrl ustanovnik hiše, kanonik dr. Jan. Gogala, ki je bil pri vseh, ki so ga poznali, zlasti pa pri revežih, jako priljubljen.

II. Opis Marijanišča.

Z malo besedami želim načrtati ves zavod, da si ga bo bralec vsaj nekoliko stavil pred oči.

Vse poslopje ima sedaj nekoliko podobo podkve. Glavni kos gre ob Poljanski cesti po dolgem in se s te ceste vidi prav lepo in prijazno kot velika hiša. Na obeh konceh pa

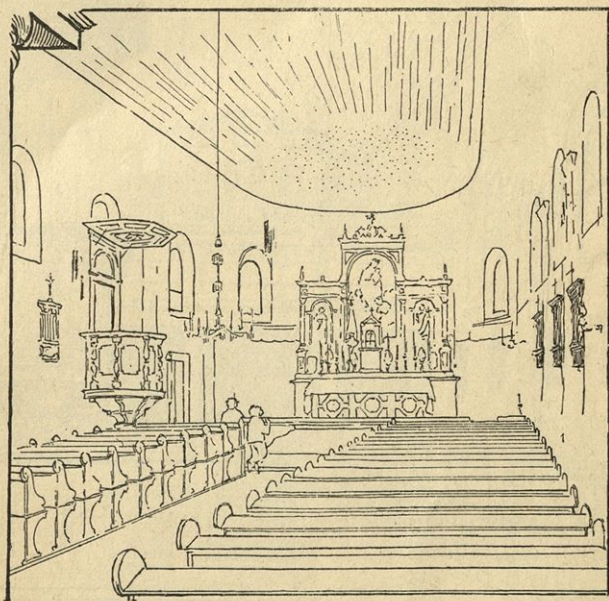
sta prizidana dva dela: na večerni strani je kapela, na jutrovi pa šolsko poslopje. Poslopje je zidano v dve nadstropji in sicer tako, da je proti poldanskemu solncu skozi in skozi hodišče, proti severni strani pa so sobe. Zaradi tega je poslopje sicer ozko, toda zračno, svetlo in zdravo. Vsi prostori so visoki, skoro štiri metre merijo do stropa; gojenci imajo potemtakem bivališče, kakoršnega nimajo niti najboljše družine v Ljubljani.

1. Glavni del vsega zavoda je *kapela*, 20 m dolga in 7 m široka, posvečena Materi Božji Pomoči kristijanov. Ima ličen oltar, prižnico, izpovednico, križev pot, orgle, klopi, lep tlak. Izprva je imela tudi okusno slikan obok, toda zaradi potresa ga je bilo treba podreti; namestuje ga sedaj prav preprost lesen obok, le malo prebeljen, ki se bo pač moral prej ali slej umakniti pravemu zidanemu oboku. — Ta kapela je prav lepo delo; žal, da mu je potres zadal tako hudo, smrtno rano.

Tukaj je središče vsega življenja v zavodu. Vsa hišna velika družina se tukaj redno zbere trikrat na dan: zjutraj k jutranji molitvi in k daritvi sv. maše; opoldne, da nekoliko počasti sv. Rešnje Telo, in zvečer k rožnemu vencu. Poleg tega še prav pogostoma prihajajo posamezni molit križev pot ali drugačne molitve. Ob nedeljah in praznikih je tukaj redna služba božja, da ni treba gojencem hoditi venkaj v druge cerkve. Ako bi kdo oporekal, da ni treba za sirotni zavod posebne hiše božje, lahko odgovarjamo, da se na tem mestu pač moli mnogo več, kakor v katerikoli si bodi manjši cerkvi in sicer po noči in po dnevu. Koliko molitve se opravi posebno za dobrotnike!

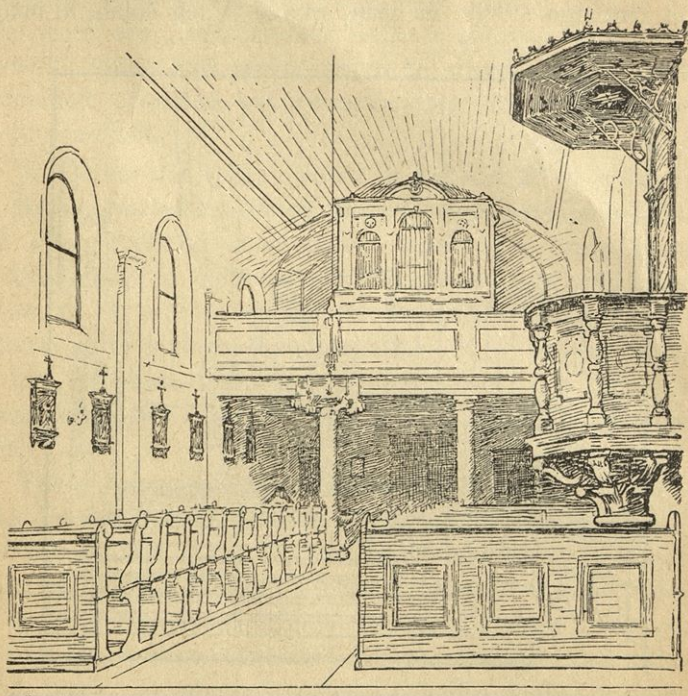
2. Na drugem mestu imenujemo domačo štirirazredno *ljudsko šolo*. Štiri šolske sobe so dovolj velike, svetle in zračne. Ni pa lahka stvar razrediti vse dečke tako, da jih pride zadostno število na vsak razred. V teh šolah, ki imajo

Notranjščina kapele po potresu. (Proti oltarju.)

pravico javnosti, se učijo vsi predmeti tako kakor na drugih slovenskih ljubljanskih šolah. Spričevala te šole so povsodi popolnoma veljavna. Tukaj se najde marsikateri lepi talent; seveda tudi slabotnežev ne manjka, zakaj predstojniki ne

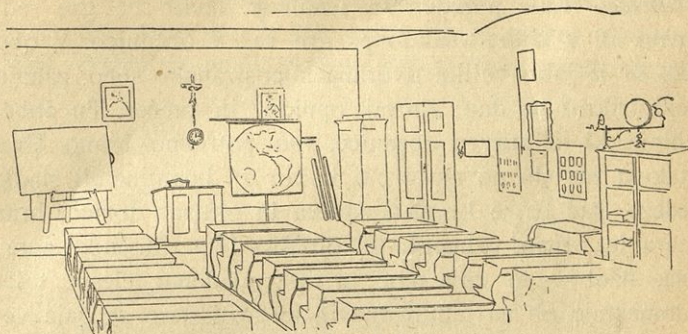
morejo otrók izbirati po talentih, marveč morajo gledati na potrebo; zapuščeni in zanemarjeni otroci pa navadno niso kaj nadarjeni ali pridni.

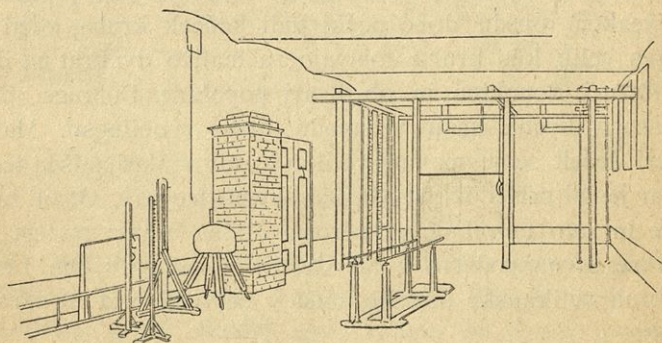
Notranjščina kapele po potresu. (Izpred oltarja.)

V teh šolah prebijejo dečki po 5, 6 ali 7 let in so po dokončanih naukih toliko zmožni, da odidejo ali v rokodelstvo ali pa v trgovino. Nekateri prav nadarjeni in pridni gredó tudi v latinske šole.

Šola ima lepo zbirko raznih pomočkov za prirodopis in naravoslovje, in tudi precejšno knjižnico, da se za potrebo učencem vedno lahko postreže.

Šolska soba.

V telovadni dvorani.

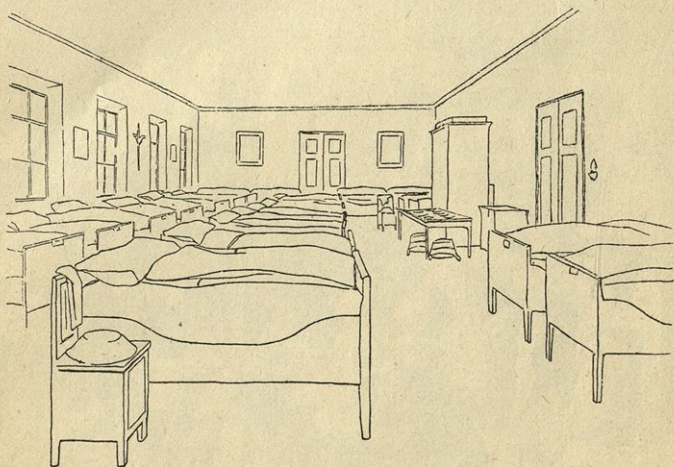
Ker je telesna vaja za mlade ljudi jako potrebna, zato goji zavod rad *telovadbo* in ima za ta namen v šolskem posloju pri tleh jako veliko in lepo dvorano z vsemi telo-

vadnimi pripravami. Zato so pa dečki v telovadbi prav spretni in v vsem kretanju prav gibčni.

3. Kako to, da se nečemo spomniti tako imenitne — *obednice*? Kak poreden in lenuhast dečko ne gre rad v kapelo ali v šolo: vsakdo pa gre rad v obednico. V obednico, ki je jako velika dvorana s postransko sobo, zahajajo dečki trikrat na dan: zjutraj, opoldne in zvečer. Tu dobé iz kuhinje, ki je zraven obednice, vso potrebno hrano. Hrana v takem zavodu ne more biti kakor za bogatine ali sladkosnedeže, pač pa je krepka, zdrava in okusna domača hrana, katera je ravno primerna za otroška leta. Močnik, žganci, kaša, fižol — to daje moč in rast mlademu telesu; mleko nadomestuje ob navadnih dnevih meso, katero se daje večinoma samo ob nedeljah in praznikih; krompir in salata pa tudi ugajata tej dobi, samo da ju otroci ne jedó preobilno. Pri vsakem obedu dobé dečki tudi košček kruha, večji in pa res velik kos kruha dobivajo za malico dvakrat na dan, ob 10. uri dopoldne in ob 4. uri popoldne. Dobrega, prav okusnega kruha imajo v zavodu otroci v obilnosti. Marsikateri deček se je spomnil velikih kosov v Marijanišču tedaj, kadar je bil prišel iz zavoda h kakemu mojstru. Otrok hitro raste in zato potrebuje primeroma obilne hrane: po tem načelu se ravna vodstvo v zavodu, ki si nalaga s tem ravno za kruh velikanske stroške, toda v največji prid za zdravje otrok.

4. *Spalnice*. Skoro polovica vseh prostorov so spalnice. Temu se ni čuditi: Za toliko postelj treba tudi prostora. Postelje ne smejo biti stlačene kakor slaniki v sodu, ampak prostora mora biti dovolj med njimi bodisi za male omarice

bodisi tudi zato, da se zrak po noči ne izpridi. To ni mala stvar, ako čez trideset — do petdeset otrók celo noč biva v jedni sobi skupaj. Seveda so tudi sobe za spanje jako velike, jedna je prav velikanska. Vseh skupaj je pet. V vsaki so tudi priprave za umivanje. V teh prostorih je glavna postava: snažnost. Bodisi tla, bodisi postelje s posteljnino, bodisi druga

Jedna izmed spalnic.

oprava — vse mora biti snažno. Po dnevu se spalnice pazno prevetrujejo, po zimi proti večeru zmerno kurijo.

Gojenci gredó zgodaj spat, kmalu po 8. uri zvečer, in počivajo po zimi do polu šeste, po leti do pete ure. Tako imajo dovolj spanja, a prav malim in slabotnim gojencem se dovoljuje spati še dalje. Seveda oni gojenci, ki hodijo v latinske šole, imajo več učenja in zato tudi nekoliko manj spanja.

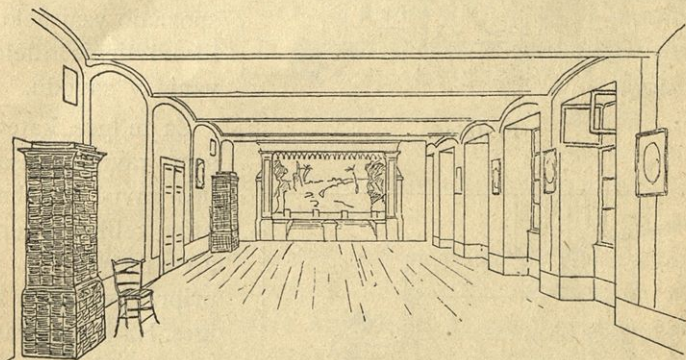
4. *Igrališče*. Za razvedrilo mora imeti lahkoživa mladina dovolj časa. Tudi marijaniški gojenci imajo dopoldne in popoldne dokaj časa za zabavo. Ponajveč se zabavajo na prostornem dvorišču, ki je tudi po zimi prijazno in gorko,

Prizor iz igre v Marijanišču: „Sv. Alojzij.“

ker je zavarovano proti mrzlim vetrovom. V poletnem času pa imajo obširen prostor na polju, na zeleni trati, proč od bliščečih in vročih zidov, da dobé dobrega zraka in se igrajo po svoji volji.

Toda v zavodu se igrajo še drugačne igre. Kdo ne vé, da imajo ljudje po mestih gledališča, kjer prirejajo posebni igralci raznotere igre v zabavo? Dečki ne napravljajo posebno težavnih iger, še manj pa spodtikljive ali pregrešne, marveč semtertje prav lepe in vspodbudne, domovinske in verske igre. Da namreč pokažejo, kaj so se učili, in da naredé dobrotnikom in znancem veselje, priredé gojenci po

Dvorana za predstave ali igre.

navodilu vodstva in dobrih prijateljev vsako leto božične igre. V teh se spominjajo prelepega božičnega časa in božjega deteta; s petjem in z govori kažejo svojo umetnost in spretnost. Zato pa jim ponudi „božično drevo“, ki je po mestih povsodi v navadi, lepa darila. Nekaterikrat se predstavljajo podobe iz detinske dobe Izveličarjeve ali drugačne izmed svetih zgodeb; drugikrat zopet se prirejajo mične in vspodbudne podobe iz življenja ali iz svetne zgodovine. —

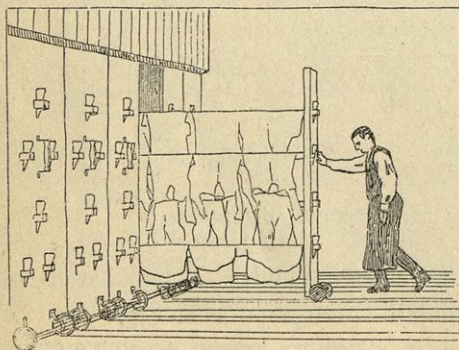
Največ se prirejajo take podobe o božičnem času, le nekateri-krat tudi ob drugih časih. K tem predstavam pridejo dobrotniki, podporniki in imenitni prijatelji hiše, potem pa tudi drugi Ljubljančani in okoličani, ki podaré zavodu ob tej

Pralnica.

priliki majhen dar. Te igre pridobé hiši marsikakega prijatelja; obiskovalci spoznajo vsaj nekoliko življenje in delovanje v zavodu.

Za te igre, katere sem ravno opisal, ima zavod posebno prav veliko in lepo dvorano. Ta je pripravljena prav za igre. Na jedni strani je oder ali vzvišen prostor za igralce, na drugi pa za pevce. Vmes je pa prostora za kakih 300 gostov ali gledalcev. Vse je tako dobro uravnano, da je vsakomur

Sušilnica.

všeč. Škoda le, da se ne prirejajo igre še pogosteje. Ker daje šola gojencem prav obilno opravila, seveda ne smejo mnogo časa porabiti za igre in zabavo.

5. *Delo.* Gojenci se vadijo v zavodu včasih tudi telesnega dela. Tako telesno delo je sploh jako zdravo in tudi potrebno. Ako namreč otroci vedno samo igrajo, ne bo nikdar iz njih kaj prida. Zlasti pa je potrebno telesno delo (v pravi meri) takim dečkom, ki si v poznejšem življenju služijo kruha z rokami. Ako se namreč v zgodnji mladosti ne privadijo po malem dela, bodo vedno leni in nemarni. Seveda so taka telesna dela dečkom po njih močeh in starosti primerna. Dečki n. pr. prinašajo drva za kurjavo iz drvarnice v kuhinjo, pometejo kako sobo in posnažijo dvorišče; očistijo posode in orodje za šolo, prinašajo vodo, pospravijo svojo obleko itd. Večkrat so se že slišali nasveti in vodstvo samo želi, da bi se dečki še bolj vadili v delu in da bi se za ta namen pripravile velike delalnice. Toda izkušnja kaže tako veliko težav, da se ta misel še ni uresničila.

Vendar pa ima zavod tudi za potrebno delo prostore, ne sicer za gojence, ampak za posebne delavce in posle. Tako na pr. ima domače krojaštvo, ki izdeluje vso obleko za dom, ima tudi mizarstvo in celó malo kovačijo za nujno potrebo. Zlasti pa ima prav lepe in dobre priprave za perilo. Ker je v tolikem zavodu treba snažiti prav mnogo belih oblačil, zato se peró in sušé v posebnih pripravah. V jednom prostoru n. pr. se s strojem pere, v drugem pa urno suši perilo tudi tedaj, kadar je mrzlo ali deževno; v tretjem se spravlja in gladi, v četrtem pa se vse pošije in popravi, kar je raztrganega.

Dečkom posebno primerno delo je to, da nabirajo rožne vence. To se godi tako-le: V prodajalnici kupijo jagode, bolj ali manj lepe, kakoršen bo namreč rožni venec,

potem pa tudi žico (ali drat), na katero naj se jagode naberó. Žica se z malimi kleščami predela v verižico, in med členke se vtaknejo jagode. Vsakdo umeva, da je to delo zamudno; ker pa treba posebne pozornosti ali pazljivosti, zato je za dečke jako pripravno, da se ž njim vadijo mirnosti in pazljivosti. Marsikateri tudi prav lepi molek izdelajo dečki in si

Dečki izdelujejo rožne vence.

s tem prislužijo kak novčič za svoje posebne namene. Pa ko bi tudi tega ne bilo, že uspeh in sad je jako koristen, da se dečki privadijo mirnega dela.

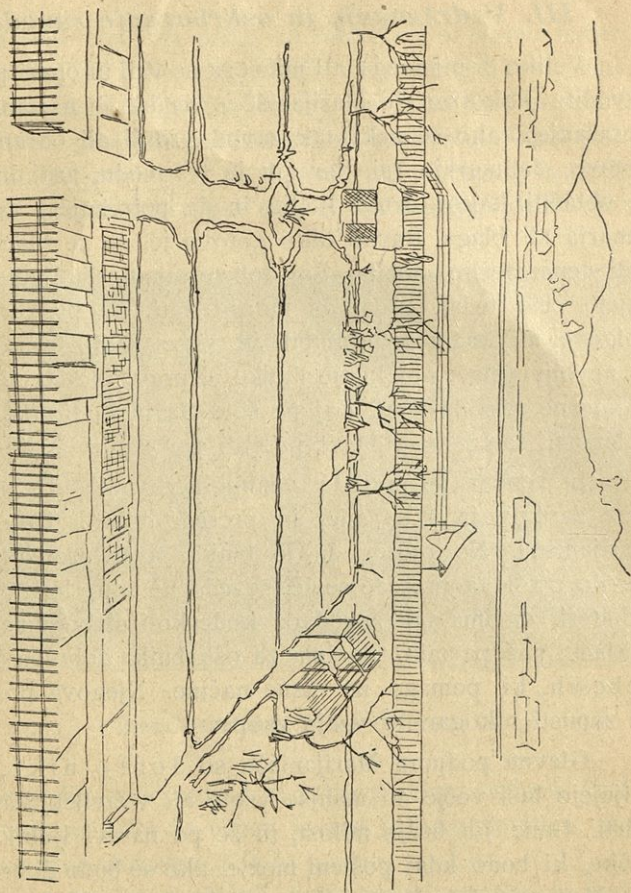
Morda se bo v bližnji prihodnosti začelo še kako drugo delo: pa že sedanje kaže, da mali gojenci v zavodu ne prodajajo lenobe, ampak se skrbno pripravljajo, da bi bili kdaj pridni delavci v svojem stanu.

III. Vzdržavanje in oskrbovanje zavoda.

Veliko zanimivega ali mičnega se vidi in opazi pri takih zavodih, kakoršen je Marijanišče, vendar je najzanimivejše vprašanje, kako se neki tak zavod vzdrži ali ohrani. To je gotovo, da morajo vsi, kar jih je v zavodu, jesti in piti in se oblačiti kakor drugi ljudje, in da potrebujejo za vse to denarja ali blaga. Ravno tako gotovo je, da se blago kakor tudi denar težko dobita. Saj dobro vemo, da ljudje neradi dajejo celó tedaj, kadar bi morali dati, na pr. ako imajo dolgove, ali kadar so obljubili in se zavezali. Kako neradi in nevoljni plačujejo ljudje davke, čeprav jih ustavljanje nikakor ne reši davkov! Kaj pa šele, da bi ljudje dajali brez dolžnosti, samo zato, da se preredi par stotin lačnih otrók!?

In vendar se preredité v mnogih zavodih ubožni otroci brez davkov in brez sile, in preredité dobro. Tako tudi v Marijanišču. Ne rečem, da je lahka stvar prerediti toliko število otrók, a preredité se le, seveda ne tako, kakor mislijo nekateri, da ima tak zavod od koderkoli si bodi neizmerne zaklade, pač pa tako, da ima za oskrbnika dobrega Boga v nebesih, ki pomaga na razne načine. Njegova previdnost ne zapusti nikogar, ki vanjo zaupa.

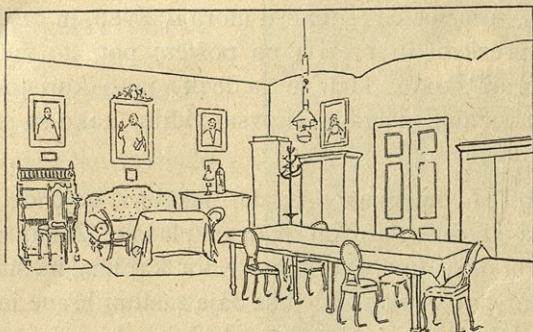
Glavna podpora Marijanišču so dobrotniki, ki podeljujejo hiši večje ali manjše vsote ali v življenju ali pa ob smrti. Gane jih božja milost, in že po naravi ljubijo mlade dečke, ki bodo kdaj pošteni možje, ako se bodo dobro vzgojili. Med temi dobrotniki je kranjska hranilnica v Ljubljani, ki podari leto za letom kakih 700 gld. za podporo zavodu in šoli. Ob priliki pa, ko je obhajala 75 letnico, je

Vrt v Marjanišču.

podarila (na jedenkrat) 30.000 gld., ko je bila hiša globoko zakopana v dolgove. Med raznimi stanovi darujejo največ

duhovniki; pa tudi mnoge gospe so zavodu trdne podpor-
nice in neki odbor (komité) gospej mu je redno v podporo.
Prav znamenito je še to, da dobri kmetje in posest-
niki v ljubljanski okolici vsako leto zavodu darujejo tudi
kaj živeža, na pr. krompirja, repe, zelja. Naklonjeni gospodje
župniki zavod priporočé svojim faranom, ti pa prinašajo svoje
darove; četudi ne dá posameznik veliko, a skupaj se le nabere
precej in je hiši prav izdatna podpora. — Hiša se izkazuje

Posvetovalna soba Vincencijeve družbe v Marijanišču.

hvaležno s tem, da gojenci pri vsaki skupni molitvi za do-
brotnike molijo ali za ljubljanskimi gredó za pogrebom. Prav
posebnim dobrotnikom pa se postavi trajen spomin v hiši
s tem, da se dene njih lepo izdelana podoba na steno slav-
nostne dvorane, kjer se predstavljajo igre, in tu jih vidijo
domačini in tuji.

Drugi dohodki za hišo so dobrodelne ustanove
kranjske dežele. Nekoliko nad 50 sirotam podeli deželni

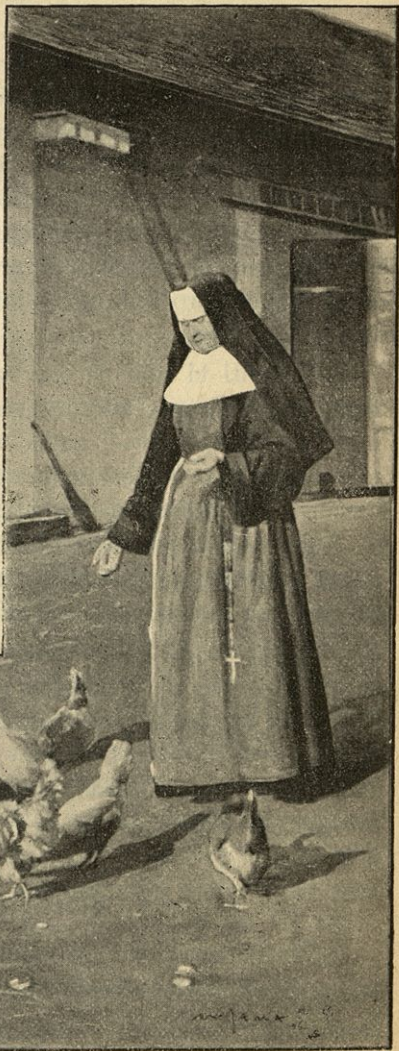
odbor ustanove in podpore, ki so hiši v velik prid, da vsaj nekoliko stalne podpore dobi za vsako silo. Sploh je deželni odbor kranjski, ki vidi in priznava korist tega zavoda, vedno Marijanišču dober prijatelj in podpornik, četudi ne z velikimi doneski, ker ima sam le preveč drugih velikih potreb.

Tretji vir za zavod so — lastna pridnost, u m n o g o s p o d a r s t v o in skrbljivost predstojnikov. Zavod ima nekaj zemljišča, nekaj pa v najemu, da pridela mnogo potrebščin, kakor krompirja, salate, sena za živino itd. Res so delavci jako dragi, a naposled — tudi ti morajo živeti, in če jih zavod nekoliko preskrbi in preživi po poštenih potih, to mu tudi ni v sramoto ali škodo. Tudi je za dečke jako koristno, da ali kaj malega sami pomagajo, ali vsaj vidijo, kako se pridobiva vsakdanji kruh.

Naposled omenjamo še, da nekateri gojenci, ki niso popolnoma ubožni, tudi kaj malega plačajo. Zakaj zavod ni za to, da bi dajal ljudem potuho. Kdor kaj ima, ne sme zahtevati, da naj mu ubožni zavod še daje zastonj hrane in obleke. S tem bi delal krivico popolno ubožnim, ki ničesar nimajo, in pa dobrotnikom. Ker so v zavodu dečki jako dobro preskrbljeni za dušo in telo, zato želé tudi nekateri premožni pa dobri stariši, da bi bili njih sinovi v zavodu. Ustreže se pa takim le toliko, kolikor je mogoče in potrebno v drugih ozirih. Čisto siromašni otroci so prav velikokrat jako slabe narave in polni razvad. Iz dobrih kmetiških hiš pa pridejo pridni, nadarjeni in dobri dečki. Ti so potem nekaka podpora predstojnikom za lepo vedenje, ker za njimi potegnejo zaradi skrbnega nadzorstva tudi manj pridni dečki.

V obče se pa mora le reči, da največ pomaga dobrotljivost božja, ki sirotne zapusti. Marijanišče je doživelo že hude čase, delalo je predstojnikom hude skrbi, a zaupanje v Boga je vselej pomagalo, da otrokom nikdar ni manjkalo ne kruha ne gorke obleke, čeprav je za to treba izdajati nad 20.000 gl. (!) vsako leto.

Prva leta je dobivalo Marijanišče razne darove od dobrotnikov, in se je lahko hitro razširjalo.

Šolska sestra v Marijanišču.

Odtlej se je pa na Kranjskem in v Ljubljani mnogo premenilo. Potres leta 1895. je pahnil mnoge družine v dolgove ali v pomanjkanje; v zadnjih letih je nastalo na Kranjskem veliko družb, katere leto za letom prosijo in potrebujejo podpore: zaradi tega dohaja Marijanišču mnogo manj darov kakor nekdanj. Pa upati je, da se bo tudi v tem obrnilo na bolje in bo zavod mogel ustreči več prošnjikom kakor sedaj more. Zakaj število prošnjikov ni od leta do leta manjše, ampak narobe — večje.

Govoriti bi bilo na tem mestu tudi o predstojništvu in njegova delovanju. A ker je ta stvar preveč osebna, povemo le ob kratkem, da vodi zavod njegova lastnica — Vincencijeva družba po svojem namestniku in hišnem predstojniku. Njemu so za pomoč na strani šolske sestre iz tretjega reda sv. Frančiška iz matrne hiše mariborske. One učé otroke v šoli kot izprašane učiteljice in opravljajo druga dela, katera jim naklada oskrbovanje zavoda.

Imenovati bi mogel še mnoge oseb, ki delujejo v prid zavoda, a tukaj ne razglušam njihovih imen, marveč le želim, da bi bila zapisana v bukvah življenja. Le to poudarjam, da opravlja vodstvo iz družbe sv. Vincencija svoje posle brez vsakega dobička ali plačila, in celó iz svojega daje za zavod, kolikor mu dopuščajo moči.

IV. Žalost in veselje.

Marijanišče doživi včasih žalostne, pa tudi mnoge vesele dneve. Ljubi bralec bo spoznal iz teh vrstic življenje v našem zavodu.

Žalostni dnevi so za Marijanišče, kadar se pritepe vanj kaka bolezen. Zavod ima sicer prav zdravo in lepo lego, obilno svetlobe in gorkote, velike in snažne prostore, vendar zoper bolezen ne pozna doslej nobene brambe. V obče so gojenci v zavodu jako zdravi, a žalostno je bilo, ko se je jedenkrat prikradla v hišo egiptovska očesna bolezen, drugič pa ošpice in zopet drugič je pretila še kaka druga sitnica. Toda hvala Bogu, da se je tak neprijazni gost vselej hitro umaknil in gojencem prizanesel; samo prednikom je napravil veliko skrbij in dela.

Še bolj je žalostno, kadar pride kaka garjeva ovca med čedo, kak neroden deček med druge. To je bilo večkrat v prvih letih zavoda. Ker je pa sedaj v hiši trden red in je nadzorstvo natančno, spozna nadzorstvo slabega dečka hitro, in se mora ta ali poboljšati ali pa hišo zapustiti.

Silno hudo je za predstojništvo po leti, kadar dojde prošnjikov brez konca in kraja. Dan na dan jih pride po več, ali se jih oglasi pismeno. Tu pridejo vdovci in vdove, pridejo stariši, pridejo strici in tete, pridejo jerobi, župniki in župani, občinski možje, razni posredovalci, včasih pa tudi visoki gospodje in gospe — vsi z željo, da bi se sprejel v zavod ta in ta njih priporočeneec. Kako naj predstojništvo vsem ustreže? Tu si nabira zavod zamero čez zamero; predstojniki imajo žalostne dni. Da bi pač prošnjiki z blagim srcem spoznali, da ni mogoče ustreči vsem, ako je n. pr. priporočencev mnogo več kakor sto, a sprejeti se jih more samo dvajset ali še manj!

Marsikako žalost užije zavod tudi zaradi svojih nasprotnikov. Hvala Bogu, da jih ni veliko! Kajpak, vsaka dobra

stvar ima tudi nasprotnike. Nekateri so hiši nevoščljivi, da kaj ima, bodisi vrt, ali njive, ali kako živinče. Taki neprestano zdihujejo: „Oh, koliko imajo, koliko dobijo!“ Tega pa nečejo pomisliti, koliko zob in želodcev je, ki porabijo vse, naj bi bila zaloga še tako velika. Hvala Bogu, da so odnehali taki, ki so izprva zavodu celo naravnost prizadevali kvar in škodo!

Drugi hočejo zavodu škodovati tako, da govoré o tem, kako slabo da se dečkom godí, ker dobé le malo jesti, tem rajši pa da jih kaznujejo predniki. — Pač je vse zlagano. Dečkom se godi dobro, in kaznujejo se le tedaj, kadar je res potrebno. Ako vodstvo kaj greši, gotovo sedaj bolj greši z dobroto kakor pa z ostromtjo. Kaznij se rabi v zavodu malo in še te so jako mile. O tem se prepriča lahko vsakdo, ako ne posluša nasprotnikov vsega dobrega, ampak si pride zavod sam ogledat, ob katerem koli času bodi.

Pa zavod doživi tudi veliko veselja in Bog mu nakloni pogostoma srečne dneve. — Vesel je sploh vsak dan, ki mine brez težave ali nesreče, ki ga preživé Marijaniščniki v strahu božjem. Zlasti pa so veseli dnevi posebne milosti božje. Taki dnevi so četrtki, sobote, nedelje in prazniki, ob katerih gojenci po navadi prejemajo svete zakramente. Vsak gojenec prejme zakrament sv. pokore, in če je dovolj star, tudi sv. Rešnjega Telesa po jedenkrat na mesec, nekateri pa še po večkrat. Vsi pametnejši opravljajo tudi vsako leto pobožnost sv. Alojzija. In tako pristopajo Marijaniščniki prav pogostoma k sv. zakramentom, vendar pa v pravi meri in s potrebnim premislekom, da prejemanje ni na videz, ampak duši v blagor.

Nad vse lep dan je v zavodu dan prvega svetega obhajila. Nad trideset gojencev pristopi vsako leto prvič k mizi Gospodovi. Po dobri pripravi pride naposled veseli dan — nedelja pred praznikom sv. Alojzija. Dečki oblečejo najlepša oblačila, vsi jednaka, dobé lep šopek cvetic na prsi, v roko pa gorečo svečo. Tako pripravljene pride pozdravit domači duhovni pastir in jih slovesno med zvonjenjem domačih štirih kapelskih zvonov¹⁾ in glasnim donenjem orgel popelje v ozaljšano kapelo, kjer so mnogokrat tudi pobožni sorodniki gojencev. Tu molijo, poslušajo vnete besede pridigarjeve, naposled prejmo med mašo Izveličarja sveta. Po maši in po opravljenih zahvalnih molitvah pa gredo v lepo dvorano, kjer jih čaka okusen zajutrek, da jih telesna sladkost spominja čeznaravne sladkosti nebeškega kruha.

Vesel dan je večinoma tudi god domače patrone, Matere Božje Pomočnice kristijanov, dné 24. maja. Ta dan obišejo zavod navadno tudi škof in darujejo v kapeli sv. mašo. Naslednjo nedeljo pa je slovesno duhovno opravilo, h kateremu radi pridejo tudi drugi verniki in darujejo kaj za kapelo. Sploh pa posvečuje zavod ves majnik kakor tudi mesec oktober Mariji na poseben način, in opravljajo se v kapeli Šmarnice kakor tudi rožni venec jako slovesno pred izpostavljenim sv. Reš. Telesom.

In sveti Miklavž — ta vam je mogočen svetnik za dečke marijaniške! Celó leto mislijo nanj in zopet nanj. Primerilo se je, da je dečko potolažil svojega jokajočega tovariša,

¹⁾ Kapela ima dva stolpa: jeden, pravi zvonik, ima jeden močan zvon; drugi za silo in samo lesen ima tri male zvončke, ki so bili poprej v kapelici na Gradu.

kateremu je bilo dolg čas po domu, tako-le: „Ej, le počakaj, pride sv. Miklavž, ta ti bo prinesel!“ Pa tudi res pride in prinese polne sklede različnih darov. Tudi parkelj pride ž njim, grozen strah malim, a izkušnjava srboritim večjim gojencem, ker bi se ž njim radi trgali in rovali. Par tednov po svetem Miklavžu pa je po hiši glušeče piskanje in trobentanje, dokler se ne pokvarijo Miklavževe trobente in orgelce.

Božični čas — ta pripravi Marijaniščnikom mnogo veselih dnij, dejal bi, nepretrgano vrsto slovesnostij. Seveda je treba za to veliko priprav in torej veliko truda, toda kdor vidi uspeh, njemu ni žal za trud.

Na Veliko soboto in na praznik sv. Reš. Telesa gredó Marijaniščniki s svojim lepim banderom pri procesiji domače Šempeterske fare. Nedeljo po sv. Rešnjem Telesu gredó tudi s procesijo oo. frančiškanov v priznavanje obilnih zaslug, katero si pridobivajo blagi očetje za ta zavod.

Da se veselé Marijaniščniki o veliki neči piruhov, ob posvečevanju cerkve boba, ob vseh svetih prešic ali kosa dobrega kruha itd., to je umevno samo ob sebi.

Veselje je za zavod, kadar v jeseni pripeljejo dobri ljubljanski okoličani in drugi bližnji farani kaj živeža. Dečki hitro obsujejo voz; pridno odnašajo darove v shrambe in se nad vse radujejo, ako se dobi vmes kako jabolko za zobe. Fare in občine, ki darujejo v živežu, so posebno te-le: Šempeterska v Ljubljani, Črnuče, D. M. v Polju, Št. Vid, Preska, Sora, Št. Jakop, Dob, Št. Jurij, Žalina pri Višnji gori, Višnja gora, Vrhnika, Cerklje, Reteče, Vodice, duhovnija Bevke, Brezovica, Polhov gradec, Ig, Šmarije, Sostro. Seveda ne

pošiljajo vse te občine darov vsako leto, pač pa včasih jedna, včasih druga. — Semtertje pride kak prijatelj mladine pa daruje par goldinarjev v ta namen, da se otrokom nakupi kaj sadja, katerega tudi sicer včasih dobé, kadar na trgu ni predrago.

Tudi ob godovih prednikov je veselo življenje v Marijanišču. Dolgo se tiho pripravlja to in ono za voščilo in vezilo, a na dan godú je na mizi vsega v obilnosti, tudi vina, da zleze v male glavice. Ej škoda, da ni vsak dan god!

Kakor je po drugih hišah veselje, kadar se kolje kaj ščetinastega, tako seveda tudi tukaj, kjer ni brez te vrste živalij. Godlja in klobase niso, da bi jih zaničevali.

Take in jednake vesele dogodke doživi gojenec v Marijanišču, da se pokrepča za dneve in ure hudega učenja. Zakaj pridno se mora učiti, kdor hoče dober Marijanišnik biti.

V. Po kakem načelu se vzgajajo gojenci v Marijanišču.

Da pojasnimo vse življenje in delovanje v tem zavodu, povemo še ob kratkem tudi, po kakem načelu, pravilu ali vodilu se vzgajajo dečki v Marijanišču.

1. Najprej trdimo lahko, da se vzgajajo in poučujejo vseskozi po nauku svete vere. Marijanišče je zidano na podlagi katoliške vere v duhu prave krščanske ljubezni. V tem duhu tudi živi. Brez krščanske dobrodelnosti bi moralo Marijanišče ponehati. Zato je pa tudi vzgojevanje popolnoma in čisto v tem duhu. Gojencem se oživlja v srcih močna vera in vnemajo se za krščansko življenje iz vere. Vsi predniki in učitelji pa tudi izkusijo, da je verski duh tista moč,

ki stori največ za pravi napredek otrok v umu in v srcu. Ako so otroci dobri, so dobri, ker se dadó voditi preprostim in tako močnim verskim naukom.

2. Drugo načelo je, da se vsi otroci vzgajajo tako, kakor bi se vzgajali v domači družini, pri očetu in materi. To načelo je — z drugo besedo — ljubezen do otrok. Otroci v Marijanišču lahko spoznajo, da jim predniki hočejo prav in dobro; lahko razumejo ljubezen prednikov tudi tedaj, kadar ti kaznujejo. Tako n. pr. vem, da se je že reklo v zavodu: „Tem ubogim otrokom, ki nimajo starišev ali so daleč od njih, ne moremo dati posebnih dobrot. Toda lahko jim damo nekaj, kar je boljše mimo vsake dobrote, in to je: ljubezen. Naj otroci vedó, da jih iz srca ljubimo.“ In res, otroci to vedó. Zato se vedno z zaupanjem bližajo svojim prednikom, odkrito jim razodevajo, kar jim je na srcu. — Neizrekljivo veliko dobrega stori to načelo. Otroci so v zavodu večinoma radi, neradi pa gredó iz zavoda: zdi se jim, kakor bi bili tu doma. Gojenci slišijo, da so v taki hiši, ki je sezidana zanje, in zato so kakor bi bili na svojem pravem domu.

3. Tretje načelo je, kakor je izraženo v domačih navodilih: „Jarem Gospodov nositi.“ Vzgoja v Marijanišču ni mehkužna, ampak krepka, moška. Otroci se morajo utrditi, da bodo kdaj lahko prenašali težave življenja. Le taka vzgoja dela krepke in sposobne ljudi. Zato se ne trpi v hiši nobena mehkužnost, lenoba, postopanje: otroci naj se mnogo gibljejo in vadijo v delu in trpljenju. Četudi ne morejo dečki mnogo delati, vendar se jim mnogokrat pové, kako dobro, blagodejno in srečno je delo. Tako se dečki večinoma dobro pripravijo za svoj poznejši stan.

4. Četrto načelo pri vzgojevanju je predstojnikom to, da niso otroci nikdar sami: vedno je kdo pri njih, ki nanje pazi. Ne samo da s tem zabranijo prestopke in napake,

Mal gojenec marijaniški.

navadijo se otroci tudi, da se nikdar ne spozabijo, nikdar ne zanemarijo, nikdar ne zaidejo v napake, kakor bi zašli brez nadzorstva. In ako pravimo, da je za človeka čez vse koristno, ako se navadi biti v božji pričujočnosti, tedaj je

gotovo to ravnanje prednikov za otroke najboljša vaja in priprava za tako mišljenje ali za neprestani spomin na božjo pričujočnost.

5. Poslednje načelo pri vzgoji v Marijanišču je, da se prestopki in pregreški toliko ne zasledujejo in preiskujejo, kolikor se zabranjujejo. To je sila važno. Človeka moramo obvarovati greha; kdor to stori, stori stokrat bolje, kakor da grešniku greh očita, ko je že storjen. Po tem načelu se vedno pazi, da otroci ne zaidejo v nevarnosti ali v slabe prilike; predniki jih svarijo, da tega in onega ne smejo; v vzgledih se jim pojasni, kaj jih čaka sedaj in pozneje, ako se dadó zapeljati izkušnjavi. Seveda se tudi tukaj ne zabranijo vsi grehi in prestopki, pač pa se zabranijo mnogi, in otroci se navadijo tega, kar nam naroča vsem naš Izveličar, ki pravi: *Čujte in molite, da v iskušnjavo ne padete!*

Da je vzgoja po teh načelih dobra in plodovita, kažejo nam dosedanji uspehi. Nad 400 dečkov je zavod vzgojil za življenje, odkar deluje. Večinoma ostanejo dobri in pošteni; nekateri pa nesó iz zavoda slabe lastnosti, katere so prinesli semkaj, in ti delajo sramoto. Vsako delo človeško je nepopolno; tudi Marijanišče ne more vzgojiti angelov: zadovoljno je, da vzgoji nekoliko dobrih mladeničev. — Nekateri (7), ki so šli v srednje šole, so že duhovni, nekaj manj je učiteljev, kaki štirje so pa misijonarji, drugi trgovci, rokodelci, delavci. Mnogi pridejo pozneje kot krepki mladeniči ali mladi možje pokazat se predstojnikom, njim v veliko veselje.

Ne, delo za uboge dečke ni zastoj, vzgoja v Marijanišču ni brez sadú. Sedanji predstojnik je že večkrat izrekel besede: „Čim dalje sem v zavodu, tem bolj ljubim otroke, tem

lepše se mi zdi delo za ta zavod.“ Zares, kaj bi bilo iz mnogih ubožnih dečkov, ki so letali po cestah in se potikali okrog brez varstva, ako bi ne bili prišli v zavod!

Dandanes tožimo na vseh krajih, da so časi žalostni. Po pravici in resnici. Pa prav tako resnično je, da je teh slabih časov, da je raznih hudobij krivo pomanjkanje dobre vzgoje. Vse dere le za svojim veseljem; stariši puščajo, da hodijo otroci, koder hočejo. Ali, če že skrbé, skrbé samo za jed in obleko, za dušo se malo menijo. Pač ne more biti sad take vzgoje nikakor dober. Ali ni torej velika dobrota za deželo, ako ima tak vzgojevalni zavod, kakor je Marijanišče v Ljubljani?

Prav zato si drzne pisatelj teh vrstic (ki pozna ta zavod po vseh njegovih delih in pozna vzgojo krščansko in vzgojo sveta) svojim bralcem ta zavod prav goreče in živo priporočiti v podporo. Ne bo jim žal za dar, saj ne bo izgubljen po besedah Izveličarjevih: *Kdorkoli sprejme katerega takega v mojem imenu, mene sprejme.*¹⁾

VI. Dostavek o učencih za kupčijo in obrtnijo.

Predstojništvo Marijanišča ne skrbi samo, da se dečki naučé naukov, potrebnih za življenje, ampak tudi za to, da pridejo do poštenega kruha. V ta namen jih rado daje dobrim mojstrom v nauk, kadar so dosegli potrebno starost in telesno moč. Dobri mojstri naj se torej le oglasé za dečke, kadar jih potrebujejo; upati smejo, da bodo ž njimi prav zadovoljni.

¹⁾ Mat. 18, 5.

Da dobé mojstri, bodisi trgovci ali rokodelci, v Marijanišću vajencev za svoje delo, naj gledajo na te stvari:

1. Gojenci, ki se izpusté iz Marijanišća v obrtni nauk, so zmožni vseh predmetov toliko, kolikor jim je potrebno po navadnih zahtevah. Tudi nemščino znajo, tako da nekateri odidejo v popolnoma nemške kraje.

2. Gospodarji morajo biti sposobni, dati svojim učencem veljavno učno spričevalo.

3. Gospodar mora učenca vzgajati v božjem strahu, da bo izpolnjeval vse dolžnosti katoliškega kristijana.

4. Oglašajo naj se mojstri meseca junija in do srede julija, osebno ali pismeno, ker gredó dečki večinoma konec šolskega leta iz zavoda.

5. Dobro je, ako prinesó od svojega župnika potrdilo, da se v njih hišah izpolnjujejo verske dolžnosti.

Prošnje se rešijo in gojenci za prihodnje leto se sprejmó konec avgusta. Onim prošnjikom, katerim se je prošnja uslišala, naznani se to ob koncu meseca avgusta. Oni pa, katerim se prošnja ni uslišala, navadno ne dobé nobenega naznanila, ako tega ne želé posebej.

(Prošenj namreč doide jako veliko. Nihče pa ne more zahtevati od zavoda, da bi vsakomur odgovarjal. Za ta namen bi moral imeti posebno pisarno, a kdo naj pisarja plača?)

Ker ima deželni odbor v Ljubljani v zavodu svoje sirotne ustanovljence, naj napravijo jako ubožnim in potrebnim sirotam gg. župniki ali župani prošnje tudi na vele-slavni deželni odbor (uradno) s potrebnimi prilogami. Deželni odbor oddá vsako leto kakih dvanajst ustanov in s tem pošlje dotične ustanovljence v zavod. Deželnemu odboru pa naj se prošnje pošljejo do konca meseca junija.

V občé velja pri vseh teh prošnjah, da predstojništvo mnogo rajše sprejema mlajše, šest- do osemletne dečke, kakor pa starejše. Pri mlajših vzgoja veliko stori, starejši pa se ne dadó radi ukloniti, ako imajo že slabe navade.

Marijanišče je zavod za take dečke, katerim je nesreča odvzela ali skrbne stariše ali druge varihe, ali katerim želé dati njih svoji dobro varstvo v njih nežnih letih. Nikakor pa ni Marijanišče kaka strahovalnica za poredne in raz-posajene dečke. Zato naj ne silijo prošnjiki v zavod pokvar-jenih in zanemarjenih otrok, s katerimi bi se mu naložil največji križ in bi se tudi drugim gojencem pripravila velika nevarnost.

Tudi telesno nesnažnih otrok ne more zavod sprejemati.

Med šolskim letom se novi gojenci ne morejo sprejemati. Take prošnje se odložé za prihodnje šolsko leto.

Kar se tiče šol, sprejemajo se gojenci redno le za ljudsko šolo. Za realko se nikakor ne sprejemajo; izjemoma se sprejemajo za gimnazijo, obrtno ali orglarsko šolo, ali tudi za krojaštvo in vrtnarstvo.

Vsak prijatelj mladine si zavod lahko ogleda ob primernem času, vsakdo se lahko vedno prepriča o stanju in o zdravju otrók, na katero pazi skrbni domači zdravnik; jednako se lahko udeleži tudi domače službe božje.

Bog daj, da bi zavod dobival tudi čim dalje več pomočnikov in dobrotnikov, kakor dobiva čim dalje več prošnjikov!

